

*Д. Ю. Лучникова,
студентка V курсу9 групи
Інституту прокуратури
та кримінальної юстиції,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, м. Харків*

ПРОБЛЕМИ РЕСОЦІАЛІЗАЦІ ОСІБ, ЯКІ НЕ ДОСЯГЛИ ПОВНОЛІТТЯ

Сьогодні в умовах збройного конфлікту та глибокої соціально-економічної кризи в рамках розбудови системи кримінальної юстиції щодо неповнолітніх постає проблема дитячої злочинності. Тому виникає питання вдосконалення методів та засобів щодо попередження повторних злочинів та вчинення нових, і одним із факторів, що дозволять зробити це, є саме процес ресоціалізації.

Ресоціалізація неповнолітніх – це складний процес повторного залучення підлітка до системи загальнолюдських цінностей, які існують у суспільстві. Початком цього процесу є надання допомоги при становленні та реабілітації підлітка, який відбув покарання, через адаптацію у суспільстві та сім'ї, працевлаштування, підвищення соціального та особистого статусу, що на практиці буває досить важко.

Соціально-виховна робота повинна розпочинатися з першого дня перебування в установі, оскільки ресоціалізація є складною системою послідовних етапів, що позитивно відображає дію і результати суб'єктивно-особистісного виховання засудженого, а також ефективність реабілітаційно-виховної роботи адміністрації установи кримінально-виконавчої системи[4].

Вагомий внесок у розвиток вчення про злочинність неповнолітніх та роботи з ними під час відбудовання покарання зробили такі вітчизняні науковці, як: Ю. М. Антонян, В. Г. Баженов, І. М. Даньшин, А. Ф. Зелінський, А. В. Пищелко та ін.

Ресоціалізація особистості неповнолітніх правопорушників є однією із форм соціалізації особистості неповнолітніх, які здійснюються специфічними засобами та методами, але лише стадія формування особистості.

Неповнолітнім властивий розрив між моральними цінностями, які вони визнають, і тими, яким фактично слідує [1]. Серед засуджених багато дітей не відчували на собі позитивного впливу сім'ї, у них не сформувався

міцний духовний стрижень особистості, відсутні й стійкі морально-етичні установки, що наклало відбиток на формування дефектної індивідуальної свідомості та вибір антисуспільної життєвої стратегії. Саме через відсутність у більшості засуджених неповнолітніх необхідних позитивних навичок життя в суспільстві недоцільно використовувати термін «ресоціалізація» щодо розглядуваної категорії, адже префікс «ре-» якраз і означає повторність, а також визначення цього поняття через категорію «повторна соціалізація». Соціалізація – це життєвий досвід. Однак найчастіше цей термін використовується стосовно процесів, завдяки яким дитині прищеплюються цінності суспільства і виховується розуміння власної соціальної ролі. Саме це визначення соціалізації має стати ключовим при роботі з неповнолітніми засудженими, оскільки стосовно них процес входження в суспільство навряд чи буде повторним через повну відсутність позитивного соціального досвіду [1, с. 266].

Для оцінки актуального стану проведення з неповнолітніми засудженими соціально-виховної роботи є співвідношення безпосередньо виховної та соціальної роботи в повсякденній діяльності адміністрації виховної колонії [4].

Пріоритетними завданнями ресоціалізації неповнолітніх є:

- адаптація до умов відбування покарання;
- формування середовища засуджених на основі моральних відносин;
- відновлення, підтримання і розвиток соціально корисних зв'язків засудженого з родичами, навчальними та трудовими колективами;
- забезпечення підвищення освітнього рівня та отримання професійних навичок, надання можливості розвивати навички та нахили, які допоможуть їм успішно включитися у життя суспільства після звільнення.

Але найголовнішим є те, що за останні роки суди все частіше вдаються до практики звільнення неповнолітніх правопорушників від кримінальної відповідальності, призначають альтернативні позбавленню волі покарання, а також масово звільняють неповнолітніх від відбування покарання з випробуванням. Але при цьому кримінально-виконавчі інспекції (нинішня служба пробачії) не можуть забезпечити повний і достатній контроль за поведінкою неповнолітніх, які проходять випробувальний термін, що породжує відчуття безкарності і сприяє продовженню ними злочинної діяльності. Для виправлення ситуації фактичного зростання рівня рецидиву серед неповнолітніх кримінально-виконавчі органи змушені вдаватися до фальшування статистики і занижувати показники рецидиву мінімум удвічі.

У контексті реалізації нової політики поводження з неповнолітніми

правопорушниками Міністерство внутрішніх справ України переглянуло пріоритети діяльності Національної поліції, відповідно до яких протидія злочинності неповнолітніх поки що не входить до першочергових завдань. Ця обставина негативно позначилася на роботі кримінальної міліції у справах дітей (КМСД). Діяльність основного суб'єкта запобігання злочинності неповнолітніх поступово звелася до розкриття вже вчинених неповнолітніми злочинів. А тим часом підвищення ефективності профілактичної роботи даного підрозділу не спостерігається [2, с. 208].

Посадові особи органів виконання покарань України наголошують, що соціально-виховна робота із засудженими є головним шляхом до виправлення правопорушника та його успішної реінтеграції в суспільство [4]. Тому вирішення проблем ресоціалізації неможливе без чіткої законодавчої регламентації, оскільки, хоча процес ресоціалізації передбачений у Кримінально-виконавчому кодексі України, а саме гл. 24, але у ньому не надається чіткого переліку дій, які повинні бути проведені з неповнолітніми після відбуття покарання. Це дуже важливо, адже саме підлітки не є психічно сформованими особистостями і особливо схильні до рецидиву у вчиненні кримінальних правопорушень та формуванні криміногенної групи у суспільстві. Такі законодавчі ініціативи одночасно вимагають внесення змін до законодавства, а також переосмислення у цілому існуючої системи профілактики злочинності неповнолітніх, адже у нашій державі не вистачає ні політичної волі, ні бюджетного фінансування і належного контролю за ефективністю виконання державних цільових програм щодо соціально-правового захисту дітей.

С п и с о к л і т е р а т у р и

1. Полях В. Б. Ресоціалізація неповнолітніх, засуджених до позбавлення волі: поняття та значення / В. Б. Полях // Часопис Київського університету права. – 2014. – № 4.
2. Головкін Б. М. Злочинність неповнолітніх як суспільне явище. 2016 рік [Електронний ресурс] / Б. М. Головкін. – Режим доступу: <http://oaji.net/articles/2016/3229-1474360568.pdf>
3. Иванов П. В. Проблемы социальной адаптации несовершеннолетних, освобождённых из мест лишения свободы / П. В. Иванов // Вопросы ювенальной юстиции. – 2008. – № 6.
4. Таволжанський О. В. Соціально-виховна робота із засудженими до позбавлення волі : монографія / О. В. Таволжанський; за ред. В. В. Голіни; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Харків : Право, 2015.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**КАФЕДРА КРИМІНОЛОГІЇ
ТА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА**

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

ТОМ 2

Харків
2017

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

Організаційний комітет:

Гетьман А. П. – голова організаційного комітету, проректор з наукової роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України;

Головкін Б. М. – заступник голови організаційного комітету, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Ткачова О. В. – відповідальний секретар, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Автухов К. А. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Таволжанський О. В. – кандидат юридичних наук, асистент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Перспективи реформування кримінально-виконавчої системи України: матеріали круглого столу студентів, аспірантів, молодих вчених (4 квітня 2017 року, м. Харків): в 2т. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого; за ред. А.П. Гетьмана, Б. М. Головкина та інш. – Харків : Юрайт, 2017. – Т2 ., – 260 стр.
ISBN – 978-966-2740-94-3

У збірник увійшли наукові доповіді та тези виступів учасників круглого столу, присвяченого перспективам реформування кримінально-виконавчої системи України.

Матеріали подані в авторській редакції.

The collection made scientific reports and abstracts of the participants of the round table devoted to the prospects of reforming the penal system of Ukraine. Materials for were presented by the authors.

ISBN – 978-966-2740-94-3

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

© Гетьман А.П., Головкін Б.М. та інш., 2017
© “Юрайт”, 2017

З М І С Т

Бабій О. Г., Гавриленко М. М. Клименко Є. А.	Пенітенціарна пробація як складова ресоціалізації в Україні.....	3
Бірюков М. С.	Зміни до порядку направлення осіб до відбування покарання у виді позбавлення волі.....	10
Богатюк О. В.	Мета соціально-виховної роботи із засудженими до позбавлення волі.....	13
Бугайчук А. А.	Сучасна кримінально-виконавча політика України.....	17
Бурикін В. В.	Про імперативність ресоціалізації звільненої з установи виконання покарання особи.....	21
Вовк М. М.	Відповідність вітчизняного законо-давства у сфері виконання покарань між-народним та європейським стандартам поведження із засудженими.....	24
Гадзіна М. Ю.	Звільнення від відбування покарання за хворобою: проблеми та шляхи їх розв'язання.....	28
Герашенко С.	Виконання покарання у виді арешту.....	32
Гнітій А. О.	Проблемні питання застосування та виконання покарань у виді громадських робіт.....	35
Голєв В. І.	Виправні роботи на сучасному етапі розвитку кримінально-виконавчої системи.....	39
Головко Д. Є.	Кримінально-правові проблеми застосування звільнення від відбування покарання за хворобою.....	42

Грабовська Я.Г.	Особливості виправлення та ресоціалізації неповнолітніх.....	47
Григоренко В. О.	Відбування покарання у виді позбавлення волі засудженими жінками.....	50
Грицева О. О.	Матеріально-побутове забезпечення засуджених до позбавлення волі.....	54
Гриша І. О.	Міжнародний досвід застосування покарання у виді громадських робіт.....	58
Дейнега К. В.	Участь громадськості у виправленні та ресоціалізації засуджених.....	62
Дейнега М. В.	Праця засудженого в умовах ізоляції в контексті реалізації його матеріальних зобов'язань.....	66
Джелалі В. Ф.	Деякі проблеми виправлення та ресоціалізації неповнолітніх осіб.....	70
Дзандзава Г. М.	Медико-санітарне забезпечення засуджених до позбавлення волі.....	74
Дроздова В. І.	Потрапляння наркотичних засобів до установ виконання покарань.....	78
Дуброва Т. В.	До питання про право на свободу віросповідання засуджених до позбавлення волі.....	81
Железнякова Н. І.	Соціальна адаптація засуджених до позбавлення волі під час відбування покарання.....	84
Задерей О. В.	Застосування амністії до осіб, які вчинили злочини проти основ національної безпеки: правовий аспект та перспективи застосування в сучасних українських реаліях.....	88

Зайцева А. О.	Поняття та порядок звільнення засуджених від відбування покарання у зв'язку з помилуванням.....	91
Зелінська І. А.	Проблема переведення засудженого з однієї виправної колонії до іншої.....	94
Йосипенко Н. П.	Освіта як засіб виправлення та ресоціалізації осіб, засуджених до позбавлення волі, на прикладі зарубіжних країн.....	97
Іванов Д. В.	Перспективи створення приватних колоній в Україні.....	100
Карпова В. В.	Соціально-виховна робота із засудженими до довічного позбавлення волі.....	103
Козаченко Т. О.	Щодо доцільності застосування покарання у виді обмеження волі.....	107
Козярин Д. Ю.	Особливості ресоціалізації засуджених неповнолітніх.....	111
Колісник Л. Г.	Питання забезпечення права засуджених на охорону здоров'я.....	115
Кудря А. Р.	Забезпечення конституційного права засуджених на охорону здоров'я: основні проблеми та можливі шляхи їх вирішення...	119
Куктенко Є. Л.	Пробація щодо неповнолітніх як спосіб попередження злочинності.....	123
Курочкіна О. О.	Порівняльна характеристика змісту і основних ознак виконання покарання у виді виправних робіт в радянський період та за часів незалежності України.....	127
Кухар К. І.	Актуальні проблеми застосування інститутів амністії та помилування в Україні.....	130
Кушнір Я. О.	Про забезпечення доступу до освіти осіб, засуджених до довічного позбавлення волі.....	135

Лук'яненко Н.Ю.	Ресоціалізація засуджених як напрям державної пенітенціарної політики.....	138
Лучникова Д. Ю.	Проблеми ресоціалізації осіб, які не досягли повноліття.....	141
Ляшкевич Є. І.	Місце законних інтересів у складі правового статусу засуджених.....	144
Мандзюк М.	Проблемні аспекти ресоціалізації засуджених.....	146
Михайлова Г. В.	Проблеми підготовки засуджених до звільнення від відбування покарання.....	149
Ненька Г. Ю.	Проблеми застосування покарання у виді виправних робіт.....	152
Онищенко А. Г.	Запобігання проникненню заборонених предметів до установ виконання покарань шляхом реалізації індивідуальних заходів.....	156
Оніщенко З. О.	Правовий механізм забезпечення безпеки засуджених осіб та персоналу в місцях позбавлення волі.....	159
Очерет М. О.	Роль соціально-виховної роботи із засудженими в установах виконання покарань..	162
Очкін Р. В.	Міжнародні аспекти проведення соціально-виховної роботи із засудженими до позбавлення волі.....	165
Панішева Ю. С.	Проблеми виконання покарання у виді довічного позбавлення волі.....	168/
Плеханов М.	Місце інституту пробації в системі ювенальної юстиції.....	171
Погребняк О. О.	Деякі питання забезпечення безпеки персоналу установ виконання покарань...	175
Позняк Ю. В.	Ресоціалізація неповнолітніх, засуджених до позбавлення волі.....	178

Поллак М. О.	Міжнародні стандарти поводження із засудженими.....	182
Пономаренко Є. С.	Удосконалення функціонування слідчих ізоляторів в умовах реформування кримінально-виконавчої системи України...	185
Прокопенко О.Г.	Оцінка ризику вчинення повторного кримінального правопорушення як елемент досудової пробації.....	190
Прокоф'єва А. К.	Проблема правового забезпечення права засуджених на відбування покарання за місцем проживання.....	194
Романюк А. О.	Щодо гуманізації системи виконання покарань в Україні.....	197
Роянова І. В.	Правова сутність досудової пробації та підстави її застосування.....	202
Руденко А. М.	Діяльність громадських організацій та їх вплив на кримінально-виконавчу систему України.....	205
Савенко Є. О.	Соціально-виховна робота із засудженими до позбавлення волі.....	209
Сархош Ю. Д.	Виправлення засудженого: до визна-чення поняття.....	213
Смирнова А. О.	Проблемні питання громадських робіт у системі кримінальних покарань.....	216
Суліменко О. В.	Ресоціалізація жінок, засуджених до позбавлення волі.....	219
Толокольнікова К. С.	До питання обмеження прав засуджених....	223
Уласевич Д. В	Активне виборче право засуджених.....	226
Червона С. Р.	Деякі аспекти виконання арешту.....	229
Чередниченко Д. А.	Виправлення як мета покарання засуджених до позбавлення волі.....	232

Чернишова Є. М.	Виховна робота з неповнолітніми в кримінально-виконавчому аспекті.....	235
Чусько В. В.	Пріоритетні завдання та перспективи реформування державних кримінально-виконавчих інспекцій в Україні в службу пробації.....	239
Шепеленко Л. В.	Інститут пробації: зарубіжний досвід і перспективи розвитку в Україні.....	243
Шульгата М. О.	Проблеми виконання покарання у виді штрафу.....	246
Щербакова К. Я.	Окремі питання доцільності створення слідчих органів державної кримінально-виконавчої служби України.....	251

Наукове видання

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

Відповідальний за випуск: Головкін Б. М.

Підп. до друку 26.05.2017. Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсетний.

Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 18,68. Облік.-вид. арк. 13,8.

Тираж 30 прим. Зам. № 114911. Ціна договірна.

Друкарня «Аладдин-Принт»

61023, м. Харків, вул. Сумська, 4, оф. 8

Тел.: (057) 764-72-11 <http://aladdin-print.ua>

Свідоцтво про державну реєстрацію В00 № 966600 від 28.03.2003 р.